

15 ÉVES A KALEIDOSCOPE

Gyógyítók és betegek alkotásai

15 YEARS OF KALEIDOSCOPE

Creation of healers and patients

Dr. Felszeghi Sára c. egyetemi tanár

Miskolci Egyetem, Egészségügyi Szakmai és Módszertani Központ

sarafelszeghi@gmail.com

Initially submitted Sept.10, 2025; accepted for publication Sept.30.2025

Abstract

Fleeing from fate, yet facing fate" ... This column was born in this spirit. The arts, literary and medical history, and visual media are tools that enable patients and healers to express their experiences, emotional outbursts, and ethical dilemmas.

Dr. György Forrai's PhD thesis on cultural history approaches blue blindness as a possible defect in our ancestors ("A Possible Defect in Our Ancestors: Tritanopia") from a modern medical-biological perspective. Dr. Éva Petróczi, in her family history biography "My Grandfather, Dr. Johann Ludwig," recalls her grandfather, who was a witness to the heroic struggle that Prime Minister Battyány waged to preserve his country and his own dignity. In a series of articles on the theme of creativity and illness in Hungarian literature, the author, Dr. Sára Felszeghi, examines the issue of creativity and illness in four main areas. In these articles, the objective accuracy and chronology of medical documents are compared with works born of illness, fear, and suffering, which seem to shed new light on the mystery of the birth of works and inspiration.

The section on the works of healers and patients formed a significant cultural and scientific bridge between medicine, human existence, and the social sciences..

Kulcsszavak: orvostörténet, irodalomtörténet, szimbólum, betegség, ihletés, tudományos híd

Keywords: medical history, literary history, symbol, disease, inspiration, scientific bridge

Rovat: Gyógyítók és betegek alkotásai

Szerkesztő(k): dr. Felszegi Sára PhD, (†)Prof. dr. Újszászy László)

<http://www.kaleidoscopehistory.hu/index.php?subpage=rovat&rovatid=55>

*"Testem törött volt, és nehéz a lelkem,
mint ki sötétben titkos útnak indul
végzetes földön, csillagok szavára,
sors elől szökve, mégis, szembe sorssal,
s finom ideggel érzi messziről
nyomán lopódzó ellenségeit."
(Dsida Jenő: Nagycsütörtök)*

A *"sors elől szökve, mégis, szembe sorssal"* ... Ennek a szellemében született ez a rovat. Különleges terület ez, ahol izgalmas témák kerültek feldolgozásra. A művészetek, az irodalom- és orvostörténet, a vizuális médiumok olyan eszközök, amelyek lehetővé teszik a betegek és a gyógyítók tapasztalatainak, érzelmi kitöréseinek és etikai dilemmáinak kifejezését.

A Kalidoscope folyóirat Gyógyítók és betegek alkotásai rovatának értelmezésében ezt a terápiás és pedagógiai funkciót lehet kiemelni.

Az alkotói tevékenységek nem csupán esztétikai megnyilvánulások, hanem a megértés és a kapcsolatteremtés eszközei. A 15 éves időtáv lehetőséget ad arra, hogy nyomon kövessük az időtávokban bekövetkező változásokat: milyen témák látszanak felütőként, milyen narratív hangok dominálnak, milyen vizuális megoldások jelennek meg. Az interdiszciplinaritás, valamint a sokszínűség jegyében vizsgáljuk, hogy hogyan állítja a rovat a gyógyítók és a betegek témáját a történelmi/orvostörténeti kontextusban, milyen történeti, kulturális vagy orvostörténeti keretekben működik.

1. Ennek jegyében születtek Dr. Forrai György PhD kultúrtörténeti témájú írásai. Az *"Őseink lehetséges defektusa: Tritanopia"* című írása [1], mely modern orvosbiológiai szemlélettel közelíti meg a kékvakságot mint őseink lehetséges defektusának meglétét. Ötvözi a nyelvi-kulturális adatokkal a látásbiológiát és genetikai megközelítéseket, ami multidiszciplináris megvilágítást ad a színekhez kapcsolódó témának. A megfigyelések és tudományos magyarázat mellett, Bibliai idézetekkel példázza, hogy a színek említése nagyon ritkán fordul elő, különösen a kék szín előfordulása hiányzik feltűnően, de nem csak ott, hanem például Homérosz Iliaszában és Odüsszeiájában is. A kék szín érzékelése autoszomális recesszív módon öröklődik. Orvostörténeti példákkal szemlélteti (John Dalton, Lomonoszov, JH Purkyně) a szerző és feltételezi, hogy a kék szín említésének hiánya a kékvakság gyakori jelenléte lehet. A modern technológiai megoldások (pl. színtkorrekciós módok) pedig jól illusztrálják, hogyan segíthet a színtévesztésben élő embereknek a mindennapokban a technika.

2. *"A holló, mint jelkép régi iratokban"* [2] Dr. Forrai György PhD, a régi iratokban tallózva mutatja be a holló különböző szimbolikus értelmezéseit. Edgar Allan Poe: *A holló* c. versében a központi téma a reménytelen és kilátástalan élet örök jelképe. A gyászt és a magányt egy hangosan szónokló holló testesíti meg. A beszélő kérdésére a holló egyetlen válasza: *"Soha többé!"*, ami monoton módon végig kíséri a verset, és a remény megfoghatatlanságát, az élet kilátástalanságát hangsúlyozza. A Bibliában és ókori példákban [Kiályok I. könyve (17:1-7)], Illés próféta történetében a hollók kenyérrel és hússal táplálják őt Cherith patakja mentén, vagyis mint életmentők jelennek meg. Noénál a holló a víz alakulását vizsgálja, a madár az özönvíz apadásának „bizonyítéka” lehetőségéhez kapcsolódik, azaz mint meteorológiai jelző jelenik meg. Emellett a holló, mint Isten büntetésének közvetítője, a sötétség és büntetés jelképe is előfordul bizonyos prófetai és hagiografikus hagyományokban (például Ézsaiás 34:11 és Példabeszédek 30:17).

3. Dr. Petrőczy Éva habil egy, docens a *Szépapám, dr. Johann Ludwig, gróf Batthyány Lajos orvosa* [3] családtörténeti biografikus írása arról, hogy a Pécsen élő Ludwig-dinasztia orvosai között kiemelkedő személy volt Dr. Johann Ludwig, Batthyány Lajos sebészeti sebeinek gyógyítója, *(aki önkezűleg okozta a nyaki sebeit, így akarta elkerülni az akasztás megaláztatását)*. A Dr. Johann Ludwig visszaemlékezése megörökíti a Miniszterelnöknek azt a heroikus küzdelmét, amivel hazája és saját méltóságát igyekszik megőrizni. A cikk részletezi élete fontos állomásait (Morvaország származás, 1848–1849-es eseményekhez

kötődés, felesége Aloysia Schmidt, hét gyermekből négy elhunyt, Bettike halála diftériában karácsony napján, az apja minden erőfeszítése ellenére!), valamint a családi örökség (*Johann és Aloysia* kettős portréja, a színes dagerrotípiák, a pécsi *Johann Ludwig* -ház). A leírás utal a vallási/művészeti elemekre (Nepomuki Szent János szobra a falon, mely jelképe a tulajdonos hivatásának) és arra, hogy a család emlékezete mind a prózában, mind a költészetben megjelenik. A családtörténet elemei mellett, a kor fontos orvostörténeti adataihoz is jutunk dr. Johann Ludwig munkáját követve.

4. Alkotás és betegségélmény a magyar irodalomban témájú cikksorozatban Dr. Felszeghi Sára PhD c. egyetemi tanár több kérdésre is keresi a választ. Négy fő témakörben vizsgálja az alkotás és betegségélmény kérdéskörét a szerző. A *betegség lehet-e ihletforrás?* teszi fel a kérdést és ennek megválaszolására az orvosi dokumentumok tárgyilagos pontosságát és kronológiáját veti egybe a betegségből, félelemből és szenvedésből született művekkel, visszaemlékezésekkel, levelezésekkel.

Így jelenítik meg művészi eszközökkel az alkotók saját betegségeiket műveikben.

Szívtrombózis, Tihany. Szabó Lőrinc infarktusélménye [4] című cikk segítségével, Szabó Lőrinc versében követhetjük nyomon a szívinfarktusának különböző stádiumait. A költő hősies küzdelmét örökíti meg ezzel a betegséggel. A cikk Szabó Lőrinc két infarktusának – 1951. október 10-én és 1954. december 30-án – élettörténeti és irodalmi összefüggéseit tárja fel. Az első infarktus ihlette a *Szívtrombózis, Tihany* című verset, amelyben a fájdalom és a halálfélelem már költői képeken jelenik meg (például az „acélkígyó” metafora). Aprólékos feljegyzéseket készít a betegségről, öt - tíz percenként ír - amíg el nem fogy az ereje. Amikor már túl gyengének érzi magát ehhez, éjjel 3-kor megkéri barátját, Illyés Gyulát, akinél vendégeskedik, hogy jegyezze fel az általa diktált érzéseit, heroikus küzdelmét a betegségével. A vers nemcsak a betegség részletes orvosi leírását kínálja, hanem a költészet nyelvén drámai formában is megjeleníti tapasztalatait. A részletes orvosi és személyes dokumentumok lehetővé teszik, hogy korabeli orvostörténeti kontextusban is értelmezni lehessen lírai képeinek forrását, valamint bemutassák a betegségek és irodalom egymásra hatását a szenvedéstörténetben.

Ennek a cikksorozatnak része a **Németh László: Hipertónia napló** című cikk is [5] Szabó Lőrinchez hasonlóan, Németh László műveiben is fellelhető a betegség elleni küzdelem de amíg Szabó Lőrinc aprólékos önmegfigyelő képessége egy laikusé, addig Németh László maga is orvos volt, széles természettudományos látókörrrel. Ezért van az, hogy egyes művei, mint például a *Hipertónia naplója* vagy a *Hipertónia levelei*, nemcsak irodalmi értékű művek, hanem hiteles orvostörténeti dokumentumok is. Betegsége egész munkásságát áthatja, így művei valóságos kórelőzménnyé alakulnak. A *Hipertónia napló* nemcsak orvostörténeti dokumentum, hanem az író emberi küzdelmét és életművét is bemutató önreflexív munka, rávilágít arra, hogyan formálja és kísérli meg egy betegség az alkotói folyamatokat és az öntudatot.

...szembe sorssal ...” Alkotás és betegségélmény Dsida Jenőnél [6] cikkében a szerző bemutatja, hogy Dsida Jenő, akinek élete rövid volt (veleszületett szívbetegségben szenvedett), hogyan tudott olyan életművet alkotni a halál árnyékában, mely mind az irodalomtörténet, mind az orvostörténet szempontjából kiemelkedő és maradandó értékű életművet alkosson? A válasz tehetsége mellett a neveltetésében, az abból fakadó hitben és kötelességtudatban is megtalálható.

Önéletrajzában, amely 1929-ben az Erdélyi Helikon hasábjain jelent meg, ezt írta: *”Én is megízleltem már a szenvedést...”*. Erről a szenvedésről, főleg leveleiben és verseiben olvashatunk, mivel az orvosi dokumentumok csak a halála előtti hetekből állnak

rendelkezésünkre. A leveleiből tudjuk, hogy a betegsége végig befolyásolta a testi állapotát, mozgás- és életritmusát, mégis olyan kreatív energia és kitartás jelent meg nála, amely az egész életén át tartó költői teljesítmény mozgatórugója volt, és amellyel hozzájárult *"a világ szövegéhez"*, ahogy Prof. Dr. Kabdebó Lóránt irodalomkritikus (2012) írta.

Bár mindig mondta, hogy nem lesz hosszú életű, a halál nem a romantikus értelemben fordul elő a verseiben, mert ő nem vágyja a halált, hanem érzékeli azt, és képes erről játékosan verselni (*Így dúdoló az uccán*).

Dsida Jenő élete valóban *„Mozart-alkatú csodagyermek”* (Prof. Dr. Kabdebó Lóránt) volt a korabeli magyar irodalomban, mégis életrajzának és műveinek összefüggésében a betegség és a hit együtt adtak lehetőséget arra, hogy rövid élete alatt is maradandó költői teljesítményt hozzon létre, amely mind a hazai, mind a világirodalom számára is, értékes és egyedi lírai hang marad.

„Alkotás és betegségélmény Arany János műveiben” [7] ugyancsak a betegséget, mint ihletforrást elemzi a szerző. Arany János a magyar irodalom egyik legnagyobb költője, gazdag szókincse és balladai ereje miatt szokták a „ballada Shakespeare-jének” nevezni. A legkisebb gyermekként született 1817-ben, családja sorsa nehéz volt: több testvérét diftéria, himlő, TBC és kiszáradás miatt elvesztette, a szülők pedig féltve őt védték a fertőzésektől, nem engedték közösségbe, így magányos gyermekként nőtt fel. Élete végéig kísérték súlyos betegségek: tüdő- és légzőszervi problémák (tüdőtágulás, krónikus hörghurut, asthma), később szív- és érrendszeri bajok (angina, ritmuszavar, jobb szívfél-elégtelenség), valamint epekövesség és epehólyag körüli tályog, amely egy sipolyon keresztül bűzösen váladékozott. E miatt is került az emberek, és ahogy a látása és hallása fokozatosan romlott, még inkább visszavonult és magányosabb életet élt. Ez nem csak testileg, de lelkileg is megterhelte és kiegészhez vezetett, ami miatt hosszabb ideig nem ír. („Letésem a lantot”)

1860-tól Pestre költözve újra alkotói lendületet talált, az Akadémia titkárává választották 1865-ben, és később is termékeny időszakot élt meg, bár lányának 1865-ös halála tovább mélyítette fájdalmát. Halálát 1882-ben tüdőgyulladás okozta. Élete a testi-lelki szenvedés és a művészi megküzdés kettősségében bontakozott ki, amelynek gyümölcse a magyar irodalom számára maradandó érték. Bár ezek a betegségek jelentős hatással voltak alkotói éveire, képes volt legyőzni őket, és szenvedései és betegségei által inspirált magyar és világirodalmi immánens műveket alkotni, a versei közül több is valódi orvostörténeti érték (pl. a szeme látásélességének romlását foglalkozási megbetegedésként értékeli). Szerb Antal írta: *"Minden szál feléje vezet, és utána távozik, így ő Magyarország szellemi életének sugárzóközpontja."*

A betegség azonban, nem csak ihletforrás, hanem eszköz is lehet a szereplők jellemzésére.

Jókai Mór, a szereplők jellemén és a szimbólumon túl, a betegséget felhasználta a szereplői cselekedeteinek meghatározására, s ezen túlmenően, nagyfokú érzékenységgel, mintegy saját sorsát is előrevetítette benne. Az író, a betegségek leírásakor alapos természettudományi ismeretről tesz tanúbizonyságot, s összevetve a szakkönyvekkel, igen precíz ismeretekkel rendelkezik. A diftéria (Aranyember - Dódi) leírása, akárcsak a Kárpáthy Zoltán Vilmájának TBC-s megbetegedésének esetében, a betegség a szereplő jellemének bemutatását is szolgálja. Vilma gyengéd, érzékeny, szomorú, erőtlen, vagyis mindaz, amit a TBC jelentett több mint 150 éven át, a betegség kórokozójának felfedezéséig. Vilma halála, a gyermek elvesztésének fájdalma Köcserepyné tébolyát okozza, mint a görög tragédiákban, ahol a betegség természetfeletti erők büntetéseként jelenik meg. A tifuszos beteg, Timár Mihály (Aranyember) betegségének krízise, nemcsak a betegséggel való megküzdést jelenti, hanem azt a

lelki tusát is, amelyet Timár vív, a kötelesség és szerelem, azaz Tímea és Noémi közötti döntésben.

„*Cor senile. Weöres Sándor és az öregség*” [8], cikk írója, Dr. Felszeghi Sára PhD., Weöres Sándor költészetének sokszínű tematikáját vizsgálja, kiemelve az öregség problematikáját, mint egyik központi vonulatot. A fiatal Weöresben megfigyelhető empátia az idős emberek iránt, amely több versében – köztük az Öregek, a Valse triste és a Haláltánc – körvonalazódik. A Valse triste című verset 20 éves korában írta, és amit tapasztalunk a vers olvasásakor, az nem egy kívülálló ember szemlélődéséből, és nem is csak empátiából született vers, hanem az idős emberek helyzetét megélni tudó emberé, aki rendelkezik fiatalon a "cor senile"-vel, az öregek szívével és bölcsességével. Gyermekkorában többször is beteg volt, megtapasztalta a magány és a szenvedés érzését, és betegsége miatt magántanulóként fejezte be iskoláit. Az ablakból látja azt a világot, ahol az idős ember kítaszítottként és nem értékként jelenik meg. A belső és külső kép párhuzama is ezt tükrözi: a táj sötét, rideg tónusa a lélek szenvedését és magányát tükrözi. A versekben visszatérő hideg, fagyos, őszi vagy télies hangulat, a csengetés-csörgések, a törekeny test és a gyöngült erő jelképei (pl. „kuckóba bújnak a vénék”) hangsúlyozzák az öregedést, az elmúlást. Az öregkor nem a bölcsességet, a kiteljesedést, a teljes embert jelképezi, hanem a halál és a betegség szinonimájaként jelenik meg. A keringő motívum (a körforgás ellenére a végzetes megszakadás) az élet mulandóságát és a reménytelenséget is kiemeli. Ez a vers egyben egy segélykiáltás is: becsüljük meg értékeinket az idős embereket, mert ők a tudás és bölcsesség letéteményesei, és ahogy több kultúrában is, a társadalom fennmaradásának zálogát is jelentik. Weöres arra törekszik, hogy az idős kor értékeivel és bölcsességével számoljon, és a társadalmi szemléletváltást sürgesse.

A cikk, Weöres költészetén keresztül, rámutat arra, hogy az öregség ábrázolása nemcsak a múlt idő siratása, hanem egy felhívás is arra, hogy értékként kezeljük a tudást és a tapasztalatot, és tegyünk többet az idős emberek megbecsüléséért és integrációjáért.

Kodolányi János: Suomi - Alkotás és betegségélmény Kodolányi útirajzaiban (Kötet: 2013/6) a szerző, Dr. Felszeghi Sára PhD azt a kérdést teszi fel, hogy *a kórkép lehet-e a kor képe?*

Történelmi visszatekintés során tapasztalhatjuk, hogy egy adott társadalom egészségkárosító tényezői, "kitermelik" azokat a betegségeket, amelyeket ezek a tényezők okozhatnak, és egyben népegészségi betegségként jelennek meg. Így válhatott a rossz higiénés viszonyok miatt a középkor betegségévé a pestis, a kolera, a XIX. századé a TBC, míg az orvostudomány fejlődése nem tisztázta annak eredetét, illetve az oltás bevezetésével, a megelőzési lehetőséget, és a huszadik század és napjaink betegségévé a szív-és érrendszeri, mozgásszervi, valamint a tumoros megbetegedések kialakulását, melyeknek egyik fő okozója a fokozott pszichés terhelés, a distressz. Így válik az kórkép a kor képévé.

Kodolányi gyermekkorában átélt szenvedés (sántaságát anyagi-érzelmi elnyomás, apai erőszak; anyja elszakadása) meghatározza az élettől való menekülés, a "jobb" világok hajszolását. Finnország iránti vágya egyszerre menekülés és remény a gyógyulásra.

Az utazás célja mindig magát az utazót tükrözi. Az új élmények keresése, az új megismerés iránti szomjúság, a menekülés egyaránt motiválhatja az utazást. Ez az útleírás párhuzamos utazás. Megismerjük a természettől átjárt embert, aki a földrajzi utazás mellett egy belső utazásnak is részese, mert az út, amely Finnországba tartott, végső sorban befele, a lélekbe vezetett...

Musa Silver meghívása után, Finnországban megjelenik a rend, a csend és a kedvesség élménye. A vonatok, a közlekedés, a szállodai csend, a hétköznapi udvariasság és a tisztaság mind fizikai, mind lelki gyógyító erőként hatnak. A macro- és mikrokörnyezet, a tisztaság, a

szauna, a hagyományos táplálkozás, a rendszeres étkezés és a fizikai aktivitás hangsúlya a finn népegészségügy modelljével párhuzamba állítva is fontos elem.

Az oktatás, a közösségi szellem és a tradíciók védelme kiemelt értékek. Maila Talvio és Mikkola, a népszerű irodalmi- és tudományos szalonok példái szerint, Kodolányi úgy látja, hogy a nemzeti erő a gyökerek megőrzésében, a közösségi tanulásban és az összefogásban gyökerezik.

A demográfiai kérdés, a nők szerepe a társadalomban, az anyaság kérdése, ma is aktuális kérdés nem csak Finnországban, hanem hazánkban és szerte Európában is.

Az útikönyvet Finnországban is támadások érték (túl idealizáltak találták a róluk alkotott képet), ami nagyon megviselte Kodolányit. Ez természetesen nem von le abból az értékből, ami a Suomi-sorozat megírására készítette az író, aki nemcsak utazási élményéről írt, hanem egy mélyen személyes, belső gyógyulási folyamatról is. A Finnország képe a gyökerekhez való visszatérést és az összefogás erejét mutatja meg, amely erőt adott neki a nehéz gyermek- és ifjúkor utáni felnőtté váláshoz.

Alkotás és betegségélmény a magyar irodalomban cikksorozatban arra a kérdésre is választ kaphattunk, hogy a betegség lehet-e ihletforrás? Az orvosi dokumentumok tárgyilagos pontossága és kronológiája kerül egybevetésre a betegségből, félelemből és szenvedésből született művekkel mely, úgy tűnik, új fényt vet a művek születésének, az ihletésnek a misztériumára.

Ennek a bemutatásnak, összegzésnek az volt a célja, hogy rendszerezze és értékelje a Gyógyítók és betegek alkotásai rovat tartalmi és formai jellemzőit az elmúlt 15 évben. Feltárja, hogy ezek a témakörök milyen hatással lehetnek/lehetnek a tudományos diskurzusra, és az olvasói közösségre. Emellett természetesen, törekszünk arra is, hogy fejlesszük a rovatot (ami jelenleg is jelentős kulturális és tudományos hidat képez az orvostudomány, az emberi lét és a társadalomtudományok között), és ezáltal is növeljük az olvasói elköteleződést.

Összefoglaló táblázat az AI segítségével:

Az összefoglaló táblázat a cikkekről, a kért szempontok (tematika, szerző, módszer, újdonság) felhasználásával a továbbiakban látható:

Összefoglaló táblázat a cikkekről

Cím (magyar/angol)	Szerző(k)	Tematika (Fő téma)	Módszer	Újdonság
Szépapám, dr. Johann Ludwig, gróf Batthyány Lajos orvosa / <i>My Great-Great Grandfather, dr. Johann Ludwig, the Physician of Count Louis Batthyány</i>	Petrőczy Éva habil docens	Orvostörténet, dr. családtörténet, egy, Batthyány orvosa	Lajos Levéltári forráselemzés, életrajzi feldolgozás	Egy konkrét történelmi kutatás, személy orvosának eddig ismeretlen élettörténetének feltárása.
Biováltozatok / <i>Bio-variation</i>	Prof. dr. Birtalan Győző	Biológiai/Orvosi változatosság, biovariáció	Szakirodalmi elemzés, orvosi/biológiai összefoglalás	A biológiai variációk modern szempontú áttekintése és rendszerezése.
Alkotás	és Felszeghi	Irodalom és medicina, Irodalmi		Arany János műveiben

Cím (magyar/angol)	Szerző(k)	Tematika (Fő téma)	Módszer	Újdonság
betegségélmény Arany Sára PhD János műveiben / <i>Creation with perceived diseases in works of János Arany</i>		betegségélmény Arany Jánosnál	szövegelemzés, pszichobiográfiai megközelítés	megjelenő betegségélmény mélyebb feltárása.
Cor senile. Weöres Sándor és az öregség / Felszeghi Sára PhD <i>Cor senile. Weöres Sándor and the Old-age</i>		Irodalom és medicina, öregség motívuma Weöres Sándornál	Irodalmi elemzés, tematikus/motívum- vizsgálat	Az öregség témájának specifikus vizsgálata Weöres Sándor életművében.
Kodolányi János: Suomi - Alkotás és betegségélmény Kodolányi útirajzaiban / Felszeghi Sára PhD <i>János Kodolányi: Suomi - Creation and illness in Kodolányi's travelogs</i>		Irodalom és medicina, betegségélmény Kodolányi útirajzaiban	Irodalmi szövegelemzés, napló/útirajz vizsgálat	Betegség és alkotás kapcsolatának bemutatása Kodolányi útirajzainak tükrében.
A holló, mint jelkép régi iratokban / The raven as a symbol in ancient scriptures	Forrai György dr. PhD	Szimbólumtörténet, orvosi ikonográfia (feltételezett)	Történeti források/iratok elemzése, szimbolika kutatás	A holló, mint szimbólum megjelenésének, jelentésének rendszerezése régi iratokban.
„...szembe sorssal ...” Alkotás és betegségélmény Dsida Jenőnél / „... face to face with destiny...” Creation and the feeling of illness at Dsida Jenő	Felszeghi Sára PhD	Irodalom és medicina, betegségélmény Dsida Jenőnél	Irodalmi szövegelemzés, pszichobiográfiai megközelítés	Dsida Jenő alkotói folyamatának és betegségélményének kapcsolata.
Tritanopia: a possible defect of our ancestors, Őseink lehetséges defektusa: Tritanopia	Forrai György dr. PhD	Orvostörténet, genetika/evolúció, Tritanópia (kék-sárga vaktság)	Történeti/evolúciós feltételezés, biológiai/genetikai hipotézis kidolgozása	A Tritanopia (színtévesztés egy formája) lehetséges szerepének vizsgálata az őseink életében.
Szívtrombózis, Tihany. Szabó Lőrinc infarktusélménye / Felszeghi Sára PhD <i>Cardiac Stroke, Tihany. Lőrinc Szabó's experience of heart attack</i>		Irodalom és medicina, betegségélmény Szabó Lőrincnél	Irodalmi szövegelemzés, biográfiai/életmű- vizsgálat	Szabó Lőrinc infarktusának irodalmi feldolgozása és hatása a műveire.
Németh László: Hipertónia napló / László Németh: hypertension diary	Felszeghi Sára PhD	Irodalom és medicina, Németh László egészségügyi naplója	Esetelemzés, naplóirodalom vizsgálat, orvosi/irodalmi szempontú elemzés	Németh László hipertónia naplójának irodalmi és orvosi szempontú bemutatása.

Megjegyzések:

- **Tematika:** A címek egyértelműen két fő terület köré csoportosulnak: **Orvostörténet/Biológia** (Petróczi, Birtalan, Forrai Gy.) és **Irodalom és Medicina** (Felszeghi Sára cikkei).

- **Szerzők:** Felszeghi Sára a domináns szerző, aki hat cikkel szerepel, mindegyik az alkotás és a betegségélmény témakörét járja körül nagy magyar íróknál (Arany János, Weöres Sándor, Kodolányi János, Dsida Jenő, Szabó Lőrinc, Németh László).
- **Módszer:** A szerzői megközelítések alapján feltételezhetően az irodalmi elemzéstől és a pszichobiográfiai megközelítéstől (Felszeghi) a levéltári forráskutatáson át a szakirodalmi/történeti elemzésig terjed (Petróczi, Birtalan, Forrai).
- **Újdonság:** Az újdonság minden esetben az **egyedi perspektíva** vagy **új adatok bemutatása**, pl. egy orvos életének feltárása, egy orvosi defektus evolúciós megközelítése, vagy egy adott irodalmi életmű **betegségélmény** szempontú mélyebb feldolgozása.

Irodalom:

1. FORRAI György: Öseink lehetséges defektus: Tritanopia, *Kaleidoscope*, Gyógyítók és betegek alkotásai, 2011/3. DOI: [10.17107/KH.2011.3.180-182](https://doi.org/10.17107/KH.2011.3.180-182)
2. FORRAI György: A holló, mint jelkép a régi iratokban, *Kaleidoscope*, Gyógyítók és betegek alkotásai, 2012/5. DOI: [10.17107/KH.2012.5.388-389](https://doi.org/10.17107/KH.2012.5.388-389)
3. PETRÓCZI Éva: Szépapám, dr. Johann Ludwig, gróf Batthyány Lajos orvosa, *Kaleidoscope*, Gyógyítók és betegek alkotásai, 2024/29. DOI: [10.17107/KH.2024.29.53](https://doi.org/10.17107/KH.2024.29.53)
4. FELSZEGHI Sára: Szívtrombózis, Tihany. Szabó Lőrinc infarktusélménye, *Kaleidoscope*, Gyógyítók és betegek alkotásai, 2011/3. DOI: [10.17107/KH.2011.3.168-179](https://doi.org/10.17107/KH.2011.3.168-179)
5. FELSZEGHI Sára: Németh László: Hipertónia napló, *Kaleidoscope*, Gyógyítók és betegek alkotásai, 2011/3. DOI: [10.17107/KH.2011.2.222-230](https://doi.org/10.17107/KH.2011.2.222-230)
6. FELSZEGHI Sára: ...szembe sorssal ...” Alkotás és betegségélmény Dsida Jenőnél, *Kaleidoscope*, Gyógyítók és betegek alkotásai, 2012/5. DOI: [10.17107/KH.2012.5.380-387](https://doi.org/10.17107/KH.2012.5.380-387)
7. FELSZEGHI Sára: „Alkotás és betegségélmény Arany János műveiben” *Kaleidoscope*, Gyógyítók és betegek alkotásai, 2019/18. DOI: [10.17107/KH.2019.18.373-386](https://doi.org/10.17107/KH.2019.18.373-386)
8. FELSZEGHI Sára: „Cor senile. Weöres Sándor és az öregség” *Kaleidoscope*, Gyógyítók és betegek alkotásai, 2014/8. [online: kaleidoscopehistory.hu/index.php?subpage=cikk&cikkid=174, megnyitva:2025.09.30]
9. FELSZEGHI Sára: Kodolányi János: Suomi - Alkotás és betegségélmény Kodolányi útirajzaiban, *Kaleidoscope*, Gyógyítók és betegek alkotásai, 2014/8. DOI: [10.17107/KH.2013.6.184-191](https://doi.org/10.17107/KH.2013.6.184-191)